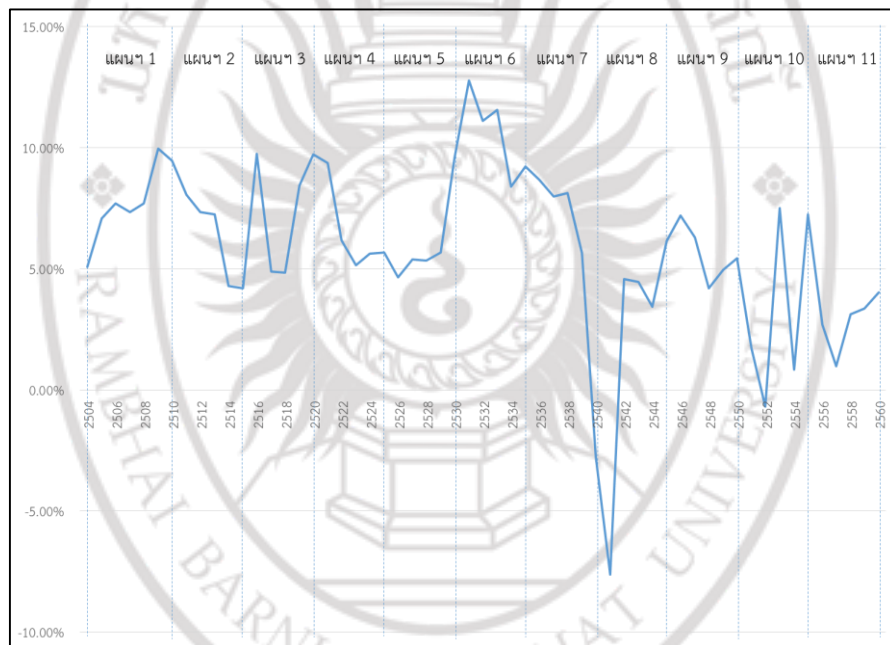

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ทุกประเทศมีความปรารถนาให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจและมีระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโดยตลอด โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในแต่ละช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการกำหนดนโยบายของรัฐบาลเพื่อสนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการผลิต การบริโภค การลงทุน การส่งออกและการนำเข้า ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์ในประเทศ

ภาพที่ 1.1 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย
ที่มา : (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงสุดในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจถึงร้อยละ 13.3 อันเป็นผลมาจากการเน้นระบบการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจากการใช้ที่ดินในภาคการเกษตรแทนการขยายพื้นที่เพาะปลูกดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา และการดำเนินนโยบายการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตในภาคอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมีการพัฒนาพื้นที่รองรับอุตสาหกรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) โดยเน้นการส่งออกในเขตชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ที่เกิดขึ้นในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 และในปีพ.ศ. 2540 เป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นลบ อันเนื่องมาจากประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤต

เศรษฐกิจ ทำให้ภาวะเศรษฐกิจหดตัวอย่างรุนแรง ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย ลดลง ส่งผลให้ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจติดลบเป็นครั้งแรก และเป็นช่วงที่ เศรษฐกิจไทยตกต่ำที่สุด ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายเปิดเสรีทางการเงิน ในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ทำให้มีการปรับโดยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เน้นการเพิ่มผลผลิตการผลิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ ซึ่งผลจากการ พัฒนาทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น แต่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจค่อนข้างผันผวนและยังคงอยู่ในระดับต่ำ

สาเหตุสำคัญที่ทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจชะลอตัวลง และมีความผันผวนมากขึ้น คือ 1) ภาคการเงินและการคลังยังไม่สามารถสนับสนุนเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนในระยะ ยาวได้อย่างเต็มที่ 2) การลงทุนชะลอตัวลงมาก โดยเฉพาะในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 3) ความ ล่าช้าในการปรับโครงสร้างการผลิต ทั้งการปรับโครงสร้างการผลิตจากเกษตรมูลค่าต่ำไปสู่เกษตรมูลค่า สูงและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และการปรับจากเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมและบริการ 4) ผลิตภาพ การผลิตของปัจจัยการผลิต (Total Factor Productivity: TFP) ยังไม่สูงพอที่จะยกระดับห่วงโซ่มูลค่า ให้สูงขึ้น 5) โครงสร้างพื้นฐานยังคงมีปัญหาในหลายด้าน เช่น รูปแบบการขนส่งยังไม่สามารถ ปรับเปลี่ยนให้มีประสิทธิภาพ (ปรเมธี วิมลศิริ, 2559, สิงหาคม) ซึ่งในประเด็นของผลิตภาพการผลิต สอดคล้องกับที่ กฤษดา บำรุงวงศ์ (2549, หน้า 2) ได้อ้างถึงผลการศึกษาของ Krungman (1994) ที่ พบว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงปี ค.ศ. 1980-1990 (พ.ศ.2523 – 2533) ของประเทศใน แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นเป็นผลมาจากการใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น ขณะที่การเพิ่มขึ้นของผลิต ภาพการผลิตกลับอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งในช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่รับผลจากการพัฒนาในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ที่เน้นพัฒนาการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เชื้อเพลิงเพื่อการชลประทาน การคมนาคมขนส่ง การพัฒนาที่ดินทำกิน ทำให้เกิดการขยายพื้นที่ถือครอง ทางการเกษตร และมีนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความมั่นคง ยั่งยืน มีเสถียรภาพในระยะยาว นอกจากจะขึ้นอยู่กับกำหนดยุทธศาสตร์ของรัฐบาลแล้ว ประสิทธิภาพในการผลิตเป็นปัจจัยหนึ่งที่มี ความสำคัญ การเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพในระบบการผลิต หรือที่เรียกว่าการเจริญเติบโตของผลิตภาพ การผลิตรวม (TFP) ร่วมกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจจากปัจจัยการผลิต ซึ่งผลิตภาพการผลิตรวมเป็น สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของผลผลิตในระบบเศรษฐกิจโดยไม่ต้องเพิ่มจำนวนของปัจจัยการผลิต แต่เป็นผลมาจากการเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการผลิต เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มี ประสิทธิภาพสูงขึ้น การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตได้ในอัตราที่ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด

ในปัจจุบันรัฐบาลอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ภายใต้ไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการพัฒนา เชิงพื้นที่ ที่ต่อยอดมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Seaboard) ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เพิ่มการ จ้างงาน ยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชน มีพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาได้แก่ จังหวัด ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยมีแนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับการพัฒนาพื้นที่ต่อยอดสู่การเป็น

พื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย ประกอบด้วย 5 แนวทาง ประกอบด้วย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

1) พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ พร้อมกับเร่งรัดการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีระดับสูงร่วมกับการวิจัยและพัฒนา

2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพรองรับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายเชื่อมโยงสู่ตลาดโลก โดยขยายขีดความสามารถของโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทุกรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ได้มาตรฐานสากล

3) พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน

4) พัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองสำคัญของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่

5) ให้สิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกเพื่อดึงดูดอุตสาหกรรมเป้าหมาย

จากการประชุมคณะรัฐมนตรีนอกสถานที่อย่างเป็นทางการ (क्रम.สัญจร) ที่จังหวัดจันทบุรี และตราด เมื่อวันที่ 5-6 กุมภาพันธ์ 2560 มติคณะรัฐมนตรีมีมติในประเด็นของการเชื่อมโยงภาคการเกษตรและการท่องเที่ยวให้เข้ากับภาคอุตสาหกรรม ให้พื้นที่จันทบุรีและตราดสามารถเชื่อมต่อกับระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor; EEC) โดยมีเป้าหมายใหญ่ในการให้ประเทศไทยเป็น “ชาติมหาอำนาจด้านการค้าผลไม้เมืองร้อนของโลก” ให้ภาคตะวันออกเป็นฐานตามโครงการจัดตั้งระเบียงผลไม้ภาคตะวันออก (Eastern Fruit Corridor; EFC)

พื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดจันทบุรี 3,961,250 ไร่ เป็นเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร ถึง 2,285,015 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 57.68 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) โดยพื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพาะปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ซึ่งเป็นไม้ผลที่มีชื่อเสียงของจังหวัดจันทบุรี เช่น ทุเรียน เงาะ มังคุด สละ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรในจังหวัดจันทบุรี ที่พบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร กล่าวคือในไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2560 ประชากรจังหวัดจันทบุรี ร้อยละ 49.37 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) อาชีพทางการเกษตรจึงมีความสำคัญต่อชาวจังหวัดจันทบุรีเป็นอย่างมาก

ดังนั้นการศึกษาถึงผลิตภาพการผลิตรวม (Total factor productivity : TFP) ภาคการเกษตรของจังหวัดจันทบุรี เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพในการผลิตระยะยาวและขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการเกษตรจังหวัดจันทบุรี รวมถึงการศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภาพการผลิตรวมภาคการเกษตรของจังหวัดจันทบุรี จะก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับการเตรียมความพร้อม และวางแผนเพื่อพัฒนาการเกษตรของจังหวัดจันทบุรีให้สามารถรองรับระเบียงผลไม้ภาคตะวันออกได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาโครงการจัดตั้งระเบียงผลไม้ภาคตะวันออก
2. วิเคราะห์อัตราการเจริญเติบโตของผลิตภาพการผลิตรวมภาคการเกษตรของจังหวัด

จันทบุรี

3. วิเคราะห์หาปัจจัยที่กำหนดอัตราการเจริญเติบโตของผลผลิตภาพการผลิตรวมภาคการเกษตรของจังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

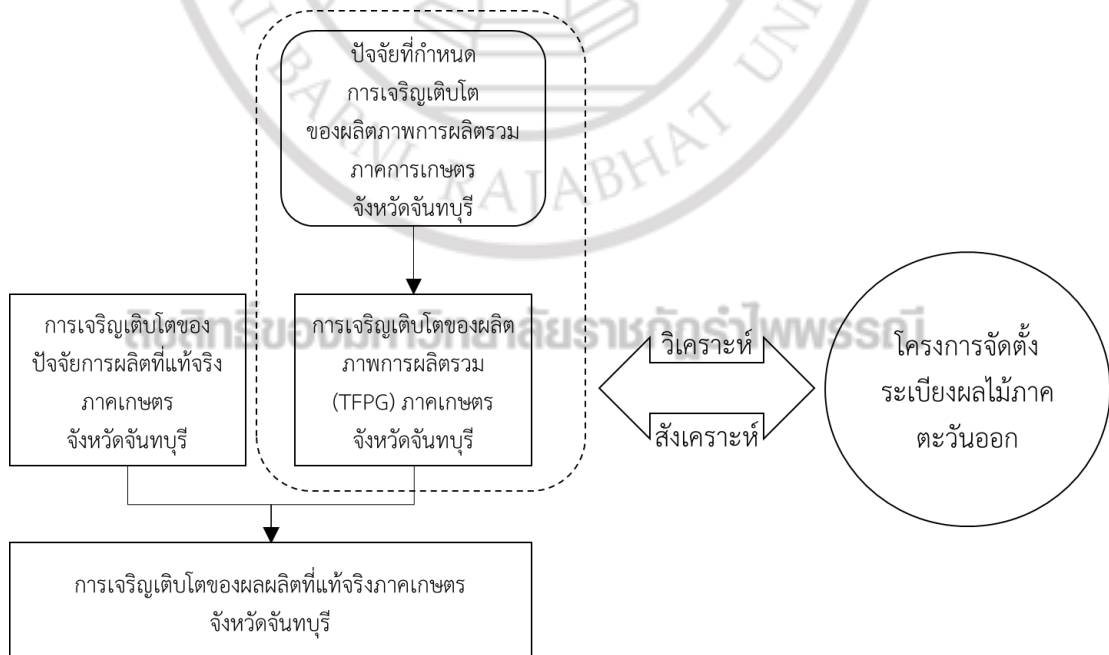
ทราบถึงผลผลิตภาพการผลิตรวมภาคการเกษตรของจังหวัดจันทบุรี ตลอดจนปัจจัยที่กำหนดอัตราการเจริญเติบโตของผลผลิตภาพรวมภาคการเกษตรของจังหวัดจันทบุรี เพื่อรองรับการจัดตั้งระเบียบผลไม้ภาคตะวันออก

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษานี้ มุ่งเน้นวิเคราะห์อัตราการเจริญเติบโตของผลผลิตภาพการผลิตรวมภาคการเกษตรของจังหวัดจันทบุรี โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายปี ช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2560 รวมทั้งสิ้น 17 ปี และวิเคราะห์หาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอัตราการเจริญเติบโตของผลผลิตภาพการผลิตรวมภาคการเกษตรของจังหวัดจันทบุรีโดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายปี ช่วงปี พ.ศ. 2547 – 2560 รวมทั้งสิ้น 15 ปี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้เน้นวิเคราะห์การเจริญเติบโตของผลผลิตภาพการผลิตรวม (Total factor productivity growth: TFPG) ภาคการเกษตรจังหวัดจันทบุรี ซึ่งในที่นี้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเจริญเติบโตของผลผลิตที่แท้จริงภาคการเกษตรของจังหวัดจันทบุรี ตลอดจนทำการศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเจริญเติบโตของผลผลิตภาพการผลิตรวมภาคการเกษตรจังหวัดจันทบุรี เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ถึงผลผลิตภาพการผลิตรวมภาคการเกษตรของจังหวัดจันทบุรีที่จะรองรับการจัดตั้งระเบียบผลไม้ภาคตะวันออก ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย